

Türkiye’de Üreme Sağlığı Programı

Servikal Neoplazilerde Gözle Tarama Pratik El Kitabı

R. Sankaranarayanan
International Agency for Research on Cancer
Lyon, Fransa

Ramani S. Wesley
Regional Cancer Centre,
Thiruvananthapuram, Hindistan

Çevirenler

Nejat Özgül Gökhan Tulunay Serdar Yalvaç
S.B. Ankara Etlik Doğumevi ve Kadın Hastalıkları Eğitim Araştırma Hastanesi

Ankara 2005

Servikal Neoplazilerde Gözle Tarama Pratik El Kitabı

© Ankara Ortadoğu Lions Kulübü, 2005
ISBN 975-98251-0-4

International Agency for Research on Cancer tarafından 2003 yılında yayınlanmış olan *A practical manual on visual screening for cervical neoplasia* / R. Sankaranarayanan, Ramani S. Wesley isimli kitaptan Türkçe'ye çevrilmiştir.

Her hakkı saklıdır. Kaynak gösterilerek kullanılabilir.

Bu kitabın bir kısmı veya tamamının çoğaltılması için Ankara Ortadoğu Lions Kulübünden izin istenmelidir.

Bu kitap Şanlıurfa İlinde Üreme Sağlığı Eğitimi ve Kadınlarda Serviks Kanseri Taraması isimli projenin Avrupa Birliği tarafından finanse edilen T.C. Sağlık Bakanlığı Üreme Sağlığı Programı kapsamında desteklenmektedir.

Bu yayının içeriği sadece Ankara Ortadoğu Lions Kulübü Derneği Proje Ekibi sorumluluğu altında olup, hiçbir şekilde T.C. Sağlık Bakanlığı ile Avrupa Birliğinin görüşlerini yansıtmaz.

Dizgi-Baskı: Arkadaş Form Matbaacılık

Tel: 0312 341 57 07

İçindekiler

Önsöz	V
Teşekkür	VII
Çevirenlerin önsözü	IX
Bölüm 1 Asetik asit (VIA) ve Lugol Solüsyonu (VILI) ile gözlem muayenesinin anatomik ve patolojik temeli	1
Bölüm 2 %5'lik asetik asit ile gözle yapılan muayene (VIA) sonuçlarının raporlanması ve değerlendirilmesi	15
Bölüm 3 Lugol solüsyonu ile yapılan gözle muayene (VILI) sonuçlarının raporlanması ve değerlendirilmesi	27
Ek 1 FIGO Servikal Kanserlerin Evrenmesi	37
Ek 2 Bilgilendirilmiş olur formu	38
Ek 3 VIA ve VILI ile sonuçları raporlama formu, VIA ve VILI ile tarama	39
Ek 4 Servikal neoplazinin erken tanı ve tedavisi için kullanılan aletlerin ve malzemelerin temizlenmesi ve sterilizasyonu	41
Ek 5 %5 asetik asit, Lugol iotine ve Monsel solusyonlarının hazırlanması	43
Daha fazla bilgi için okuma önerileri	46

Servikal kanser dünya genelinde kadınlarda en sık görülen ikinci kanserdir ve yılda 452 000 yeni olgu gelişeceği hesaplanmaktadır. Dünyadaki olguların dörtte üçünün geliştiğinin tahmin edildiği gelişmekte olan bir çok ülkede kadınlarda en çok görülen ve orta yaş kadınlarda en sık ölüme yolaçan kanserdir. Halk sağlığındaki önemine rağmen, gelişmekte olan ülkelerin çoğunda etkili önleme programları yoktur ve bu nedenle hastalık riski ve servikal kanserden ölüm büyük ölçüde kontrolsüz kalmaktadır. İnvaziv servikal kanserlere uzun bir prekanseröz lezyonlar evresi öncüllük eder. Bu lezyonlar tarama ile saptanabilir ve invaziv kanseri önleyebilen basit yöntemlerle etkili bir şekilde tedavi edilebilir. Sitoloji temelli taramalar etkilidir fakat bu ülkelerin çoğunda sağlık hizmetlerinin kapasitelerinin dışındadır. Bu nedenle, servikal neoplazinin erken tanısında diğer yöntemler, özellikle gözle muayenesine dayananlar araştırılmaktadır. Eğitilmiş sağlık personelinin servikal transformasyon zonunda asetowhite alanlar veya sarı iyot tutmayan sahaları tespit etme yeteneğine dayanan, asetik asit (VIA) ve Lugol solüsyonu (VILI) ile gözle muayene olarak adlandırılan iki basit, düşük teknoloji tarama testi, servikal sitolojiye alternatif olarak deneysel ortamlarda halen değerlendirilmektedir. Yayınlanan sonuçlar kaliteli sitoloji ile karşılaştırıldığında VIA'nın benzer sensitivite gösterdiğini fakat spesifitesinin daha düşük olduğunu göstermektedir. VILI için, yürütülmekte olan çok sayıda çalışmanın ilk sonuçları bir başka umut veren tarama testi olduğunu işaret etmektedir. Bu el kitabı sağlık çalışanları, hemşireler ve hekimler gibi sağlık personeli grubuna VIA ve VILI yapmak için alacakları eğitimde yardımcı olmak için tasarlanmıştır. Bu el kitabının taslak metinleri, Bill ve Melinda Gates Vakfı'nın desteklediği Alliance for Cervical Cancer Prevention (ACCP) aracılığı ile Angola, Burkina Faso, Kongo, Gine, Hindistan, Mali, Moritanya, Nepal, Laos, Senegal ve Tanzania'da yürütülen spesifik servikal kanser önleme değerlendirme çalışmaları bağlamında sağlık personelinin eğitmek için düzenlenen 22 eğitim kursunda son üç yılda kullanılmıştır. Bu kursların katılımcılarından ve kurs eğiticilerinden gelen geri bildirimler bu el kitabının taslak metinlerini gözden geçirmede yararlı olmuştur. Bu el kitabının, sağlık personelinin doğru ve yeterli eğitimini sağlamak için uzun süredir gereksinim duyulan, kullanımı kolay kaynağı sağlayacağı ve VIA ve VILI'nin deneysel ve klinik uygulamalarına yardımcı olacağı ümit edilmektedir.

Teşekkür

Yazarlar bu el kitabının taslak metinlerini gözden geçiren ve düzeltilmesi için değerli öneriler ve tavsiyelerde bulunan aşağıdaki meslekdaşlarına içtenlikle teşekkür ederler:

Dr Geethanjali Amin, Tata Memorial Hospital, Bombay, Hindistan

Dr Parthasarathi Basu, Chittaranjan National Cancer Institute, Kalküta, Hindistan

Dr Martha Jacob, EngenderHealth, New York, NY, ABD

Dr José Jeronimo Guibovich, Ginecologia Oncologia, Patalogia Mamaria, Colposcopia, Instituto de Enfermedades Neoplasicas, Peru

Dr B.M. Nene, Nargis Dutt Memorial Cancer Hospital, Barshi, Hindistan

Dr R. Rajkumar, Christian Fellowship Community Health Centre, Ambillikai, India

Dr John Sellors, Program for Appropriate Technology in Health, Seattle, WA, ABD

Dr Sudha S. Sundar, John Radcliffe Hospital, Oxford, UK

Yazarlar aşağıdaki meslekdaşlarına bu el kitabının oluşturulmasındaki değerli ve sürekli katkılarından dolayı minnettardırlar:

Dr John Cheney, IARC, Lyon, Fransa, bu el kitabını düzeltme görevini üstlendi;

Mrs Evelyn Bayle, IARC, Lyon, Fransa, bu el kitabının bir çok taslak sürümünün ön düzeltmelerini yaptı ve daktilo etti;

Ms Krittika Pitaksaringkarn, IARC, Lyon, Fransa, diagramların hazırlanmasına yardımcı oldu;

Mrs Lakshmi Sankaranarayanan, Lyon, Fransa, çizimlere yardımcı oldu.

Yazarlar, bu el kitabının kullanıldığı eğitim kurslarındaki bütün öğrencilere, yararlı önerileri için minnettardırlar.

Çevirenlerin Önsözü

Servikal kanser dünya genelinde kadınlarda en sık görülen ikinci kanser olmasına ve yılda 452 000 yeni olgu gelişeceğini tahmin edilmesine rağmen Türkiye’de kanser kayıtlarının yeterli tutulmaması nedeniyle servikal kanser sayısı tam olarak bilinmemektedir. Halk sağlığındaki önemine rağmen, ülkemizde serviks kanserini önleme programları henüz yoktur.

Bu kitap, Avrupa Birliği tarafından finanse edilen ve T.C. Sağlık Bakanlığının ‘Türkiye’de Üreme Sağlığı Programı’ kapsamında Ankara Ortadoğu Lions Kulübü’nün yürüttüğü ‘Şanlıurfa İlinde Üreme Sağlığı Eğitimi ve Kadınlarda Serviks Kanseri Taraması’ isimli projenin bir ürünü olarak, proje kapsamında düzenlenecek kurslara katılacaklara ücretsiz olarak dağıtılmak üzere tarafımızdan Türkçe’ye çevrilmiştir.

Tahmin ediyoruz ki bu proje ve çevirdiğimiz bu kitap Türkiye’de bir boşluğu dolduracak ve belki de Türkiye’de ilk defa yapılacak olan bu pilot çalışmanın sonuçları daha sonra tüm Türkiye’yi kapsayacak bir servikal kanser tarama programının öncüsü olacaktır.

Bu projenin yazılması ve kitabın çevrilmesi aşamalarında bizden desteğini eksik etmeyen başta S.B. Ankara Etlik Doğumevi ve Kadın Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi Başhekimi Doç. Dr. Ali Haberal’a, hastanemizin Jinekolojik Onkoloji Kliniği Şefi Doç. Dr. M. Faruk Köse’ye ve kitabın basımına olanak tanıyan Ankara Ortadoğu Lions Kulübü’ne teşekkür ederiz.

Ankara-2005

Nejat ÖZGÜL
Gökhan TULUNAY
Serdar YALVAÇ